

to which we called attention some months ago. The publishers of both of these books are the same, namely the Abingdon Press, 150 Fifth Avenue, New-York, and it is rather interesting to notice that both of such books, again stressing the sovereignty of God, are brought out by the publishing house of the Methodist Episcopal Church of our nation". (Missionary Monthly, September, 1936).

Nu meen ik dat het al meermalen duidelijk door gereformeerde theologen is bewezen dat het grondmotief van Barth's theologie de gereformeerde souvereiniteitsgedachte niet kan dulden. (Zie bv. Dr G. C. Berkouwer, Karl Barth, p. 75ff.). Trouwens, de souvereiniteit Gods, waarvan Homrighausen spreekt, wordt nominalistisch ten koste van Gods eigen „gegevene" openbaring gehandhaafd. Homrighausen heeft evenals Barth zijn „berühmter Vorbehalt" waardoor hij God zoekt te beschutten tegen diens eigen woordopenbaring. Het woord souvereiniteit wordt door Homrighausen wel gebezigd maar aan de gereformeerde souvereiniteitsgedachte is zijn boek ten eenenmale gespeend.

Zal de Presbyterian Church U.S.A., de kerk, die het beheer over Princeton heeft, zich het binnenloodsen van Barth onder gereformeerde vlag zomaar laten welgevalen? Dr V. Hepp meent van niet. Ik meen van wel.

In „Credo" van 24 December 1937 schrijft Dr Hepp als volgt:

„Ook de Vereenigde Staten van Noord-Amerika worden door een invasie van het Barthianisme bedreigd. Buitenlandsche Barthianen hielden er voorlezingen. Aan het Seminarie te Princeton, waar de onverdacht-gereformeerde Dr C. W. Hodge is opgevolgd door Dr Fred. Bronkema, een dogmaticus van Gereformeerde origine, is tijdelijk verbonden Dr Piper, een Duitsch vluchteling, die er het Barthianisme propageert en daarvoor ook belangstelling weet te wekken. Amerikaanse bladen verklaren dit laatste hieruit, dat het Barthianisme tot God en tot de Schrift — het biblicisme vond in Amerika steeds sympathie — terugleidt. Nu ben ik voor Amerika niet het bangst. Daar, waar het Barthianisme aan de deur klopt, zijn de Gereformeerde leer en theologie wel zóó stevig gefundeerd, dat men de schokken zal kunnen doorstaan. Onze Gereformeerde broeders, zoowel in de Christelijke Gereformeerde Kerk als in de Gereformeerde Kerk van Noord-Amerika (de vroegere Dutch Reformed Church) en de Presbyteriaansche kerk zullen stellig niet nalaten te opponeeren, dat de God van Barth niet is de God, zooals Hij zich in de Schrift heeft geopenbaard en dat de Schrift van Barth niet is de onfeilbare Schrift, gelijk die door den Heiligen Geest is ingegeven. Daarom geloof ik, dat wij ons over de Gereformeerden in Amerika geen zorgen behoeven te scheppen."

Tegenover dit oordeel van Dr Hepp meen ik te moeten wijzen op het feit dat de Presbyteriaansche kerk reeds officieel het modernisme heeft gehuldigd. Sedert 1923 zijn de „Auburn Affirmationisten", loochenaars onder meer van het borgtochtelijk lijden van Christus, niet alleen geduld maar geëerd. Toen in 1929 twee van deze Affirmationisten plaats kregen in het bestuur van Princeton, is dit officieel door de kerk goedgekeurd. En hierbij heeft de Presbyteriaansche kerk het niet gelaten. De modernisten heeft zij welkom geheeten en de gereformeerden, als Machen en anderen, heeft zij uitgedreven. Alleen hij die meent dat Barthianisme en Calvinisme zoo ongeveer hetzelfde zijn, kan verwachten dat de Presbyteriaansche kerk het Barthianisme niet met open armen zal ontvangen.

Feitelijk is er dan ook geen zweem van protest tegen den invoer van Barth te Princeton gehoord. Eer het tegendeel. De „Presbyterian", een „orthodox" weekblad, heeft verleden herfst drie artikelen gepubliceerd waarin beweerd werd dat het Barthianisme bijna in alles met de oude gereformeerde leer overeenstemt. En van Dr Craig, van wien men, zoo van iemand, protest zou mogen verwachten, heb ik boven reeds gesproken.

En waarom ook zou het Barthianisme niet met open armen in de Presbyteriaansche kerk worden ontvangen? De gereformeerde leer is in die kerk al lang niet meer grondig onderwezen. Daarbij heeft de bijbelcritiek haar werk gedaan. Toch cert men de gereformeerde traditie. Hoe verlokkelijk dan een theologie als die van Barth! Men kan dan conservatief zijn, en ook gereformeerd heeten, terwijl men ondertusschen in vrede kan leven met de modernistische broeders, die de bijbelcritiek aanvaarden en het met de feiten der heilsgeschiedenis niet al te nauw nemen. Ook behoeft men, als men het Barthianisme huldigt, de kerkelijke muren niet al te hoog op te trekken. In de souvereiniteitsgedachte van het Barthianisme kunnen methodisten en Presbyterianen immers elkander vinden. Dr Lewis en Dr Homrighausen zijn het ja roerend eens op dit punt. Door Barth hebben methodisten en gereformeerden elkaar gevonden en reizen arm in arm naar Oxford en Edinburgh, terwijl Barth zelf zijn boekje „The Church and the Churches" tegen Edinburgh schrijft.

C. VAN TIL.

II PERSCHOUWT

Eenzijdig of tweezijdig. (II.)

Onze lezers herinneren zich, wat ik tegenover Dr A. Kuyper Jr aan deze plaats opmerkte over de uitdrukking in het doopsformulier, dat n.l. „in alle verbonden twee deelen begrepen zijn". Dr Kuyper vatte „deelen" op als „partijen"; ik vond zijn (reeds lang bekende) argumentatie het tegendeel van overtuigend.

Thans wijzen we, ten vervolge op hetgeen we reeds schreven, op wat over deze aangelegenheid reeds in ons kerkelijk leven is opgemerkt; één onzer lezers, dien we daarvoor danken, wees in particuliere correspondentie inmiddels ook reeds daarop.

Zooals uit den bundel: „Rapporten", behorende bij de Acta van de Arnhemse Synode 1930, en dan nader uit het „Liturgie-rapport", bl. 6, blijkt, heeft indertijd de desbetreffende commissie voorgesteld als volgt:

In de 4e alinea (van het doopsformulier) worde de niet voor ieder verstaanbare uitdrukking „twee deelen begrepen zijn" vervangen door „twee deelen zich met elkander verbinden".

Dit klopt, zooals men zich herinnert, met de m.i. onvoldoend ondersteunde opvatting in Biestervelds „Geref. Kerkboek".

Blijkens de Acta van de Synode van Arnhem (bl. 18) heeft echter de Partic. Synode van Drente deze Synode iets anders geadviseerd, n.l.:

„In het concept-formulier" van den kinderdoop de woorden „twee deelen zich met elkander verbinden" te laten vervallen en daarvoor in de plaats te lezen: „twee partijen begrepen zijn".

Iets dergelijks was voorgesteld door de classis Eekhuizen (Acta 21); zij wilden lezen:

„twee partijen zich verbinden".

Ten overvloede had de kerk van Velsen als derde zich als volgt uitgesproken (Acta, 21):

„In overweging te geven, of het niet beter zou zijn, het woord deelen in de voorgestelde wijziging „twee deelen zich met elkander verbinden" te veranderen in partijen. De onduidelijkheid van de thans in gebruik zijnde redactie: „twee deelen begrepen zijn", schuilt juist in 't woord „deelen". Die onduidelijkheid zou verdwijnen, wanneer dit woord door „partijen" vervangen werd.

Over al die voorstellen nu is gerapporteerd door een commissie (Acta 397). Deze commissie was van oordeel, dat de verschillende voorstellen, om in het Formulier „deelen" te vervangen door „partijen" niet konden worden aanvaard, „aangezien deze berusten op een onjuiste interpretatie van de desbetreffende passage" (398). Op dezen grond adviseerde de commissie op dit punt te blijven bij het oude (400). Hetgeen dan ook geschied is (art. 166A, 2°, bl. 100).

Het blijkt dus, dat Dr A. Kuyper Jr anders denkt dan ik, en ook anders dan de rapporterende commissie van Arnhem. Ik zal hem gaarne tegenover die commissie en mijzelf in het gelijk stellen, als hij me overtuigen kan. Maar op grond van wat ik zelf opmerkte, blijf ik voornamelijk mijn eigen opvatting juist achten: „deelen" = niet „partijen", doch: belofte en eisch.

Prof. Hepp over Jesaja 26:10.

In „The Standard Bearer" houdt Ds Hoeksema zich bezig met de poging, die Prof. Hepp heeft aangewend, om zijn constructies hier en daar te doen steunen op de Schrift. Wij zullen ook onzerzijds in „Kerkelijk Leven" daaraan eenige aandacht schenken; juist waren we daaraan toegekomen, toen ons het laatste nummer van „The St. B." bereikte. Belangstellend zullen voorzeker ook onze lezers luisteren:

Dr Hepp meent, dat het woord genade eenmaal in de Schrift in verband met de goddeloozen voorkomt, waarover straks. Feit is, dat alle gereformeerden altijd hebben toegestemd, dat de genade Gods particulier is. Feit is ook, dat onze gereformeerde confessie nooit van algemeene genade spreekt, dat ze den term slechts eenmaal bezigt, en hem dan legt in den mond van de Remonstranten, die ze bestreden. Feit is tevens, dat de Heilige Schrift doorgaans van de houding Gods tegenover de verworpen goddeloozen spreekt op een wijze, die alle gedachte aan genade eenvoudig uitsluit.

Even verder:

Het eenigste Schriftbewijs, dat Dr Hepp ons in zijne brochure levert ter verdediging van het gebruik van de term „algemeene genade", is Jes. 26:10. Hij schrijft: „Al zou in de gansche Schrift het woord genade niet in relatie worden gesteld met de ongelovigen, dan zou dit niet pleiten tegen de leer der algemeene genade."

Ds Hoeksema valt hier even in de rede, en zegt, dat hij dit laatste niet kan toegeven. Hooren we evenwel verder naar wat Prof. Hepp zelf opmerkt:

Maar nu wordt dit woord in dien zin bovendien wel in onzen Bijbel gevonden. En wel in Jesaja 26:10: „wordt den goddelooze genade bewezen, hij leert evenwel geen gerechtigheid". Hiermede kan niet bedoeld zijn de particuliere genade, want dan zou de goddelooze wel rechtvaardigheid leeren. Hier is uitsluitend gemeend de onbekeerde goddelooze. Deze genade moet dus een andere dan de bijzondere genade zijn, a.w. 35.

Thans komt wat Ds Hoeksema tegen deze „bewijsvoering" heeft:

Dit is beslist de eenigste Schriftuurplaats, die Dr Hepp kan vinden ter verdediging van zijn standpunt. Had hij meer teksten kunnen vinden, hij zou ze zeker hebben besproken in zijne brochure. We gaan dus veilig als we uitgaan van de gedachte, dat ook Dr Hepp niet meer teksten weet, op grond waarvan zijn verdediging van den term „algemeene genade" kan rusten. Dit is zeker een zeer zwakke verdediging. Gereformeerde Schriftverklaarders zijn met zulk een beroep op één enkelen tekst nog nimmer tevreden geweest.

We slaan weer een stuk over, en hooren De Hoeksema verder:

Dr Hepp dringt hier aanstonds zijn onderscheiding van algemeene en bijzondere genade aan den tekst op. Hij schrijft immers: „Hiermee kan niet bedoeld zijn de particuliere genade, want dan zou de goddelooze wel rechtvaardigheid leeren". Hier wordt heel de leer der algemeene genade door Dr Hepp even verondersteld en dan aan den tekst opgedrongen. Zijn redeneering is kennelijk als volgt: 1. De onderscheiding van algemeene en bijzondere genade is Schriftuurlijk (begging the question). 2. In Jesaja 26:10 kan geen sprake zijn van bijzondere genade (een bloote bewering zonder bewijs). 3. Ergo, hier is sprake van algemeene genade. De onderscheiding, die Dr Hepp hier maakt tusschen algemeene en bijzondere genade heeft hij niet in de Schrift gevonden, vindt hij ook niet in den tekst, maar in de dogmatiek, zijn dogmatiek, en hij maakt zich hier schuldig aan inlegkunde, door hem zelf eerst veroordeeld. Daarbij is het treffend, dat Dr Hepp, gedreven door de sterke begeerte om in Jes. 26:10 toch „algemeene genade" te vinden, feltelijk de leer der gemeene gratie moet loochenen. Volgens die leer toch leert de goddelooze door gemeene gratie wel gerechtigheid; de zonde wordt gestuit; de goddelooze wordt tot in zijn denken en willen verbeterd. Denk maar aan Dr Kuypers tooverspel met de koperdraadjes! Maar, indien in Jes. 26:10 gemeene gratie geleerd wordt, dan wordt daar ook geleerd, dat de zonde er niet door gestuit wordt, dat de goddelooze door deze genade geen haar beter wordt. Volgens Dr Hepps theorie zou Jesaja 26:10 aldus moeten luiden: Wordt den goddelooze gemeene gratie bewezen, dan leert hij burgerlijke gerechtigheid, de zonde wordt in hem gestuit, zoodat hij niet uitbreekt in onrecht. Maar de tekst luidt precies andersom: „Wordt den goddelooze genade bewezen, hij leert evenwel geen gerechtigheid; hij drijft onrecht in een gansch richtig land (hij leert dus zelfs geen burgerlijke gerechtigheid, H.H.), en hij ziet de hoogheid des Heeren niet aan." Ook de inlegkunde van Dr Hepp is dus gevaarlijk voor zijn eigen dogmatiek! Maar op welken exegetischen grond, hetzij in den tekst of in het verband gevonden, Dr Hepp hier kan verklaren, dat Jes. 26:10 van gemeene gratie spreekt, is een raadsel. Er is noch in den tekst, noch in het verband iets, dat ons verbiedt den tekst aldus te verklaren: „Wordt den goddelooze de genade getoond, die God aan Zijn volk bewijst, zoodat hij haar ziet met zijne oogen, zoodat hij midden in het land der genade, midden onder het volk der genade leeft en verkeert, zoodat hij het aanschouwt, dat God den rechtvaardige genadig is, dan leert hij toch geen gerechtigheid, hij blijft in dat land onrecht drijven".

Dr Hepp geeft dan ook een heel eigenaardige verklaring van en ook wending aan den tekst in Jes. 26:10, als hij ten slotte opmerkt: „Jes. 26:10 kan aldoo worden geparafraseerd: een al te groote mate van algemeene genade is niet bevorderlijk voor de gerechtigheid". In deze slotopmerking over den tekst in Jesaja 26:10 biedt Dr Hepp ons niet alleen een wonderlijke exegese, maar ook een vreemde voorstelling van het dogma der algemeene genade. Een wonderlijke exegese. Want allereerst dringt Dr Hepp alweer aan den tekst zijn eigen beschouwing op. De tekst leert: genade betoond aan den goddelooze leert hem nooit gerechtigheid. Dr Hepp zegt: een al te groote mate van algemeene genade is niet bevorderlijk voor de gerechtigheid. We kunnen de reden voor deze wending en verknoging van den tekst wel doorzien. Dr Hepp zag wel in, dat indien in Jes. 26:10 van algemeene genade sprake is, de theorie der gemeene gratie er aan zou gaan. Er moest in den tekst ruimte gemaakt worden voor de voorstelling, dat de gemeene gratie den goddelooze toch wel gerechtigheid leert. Daarom verklaart(?) Dr Hepp nu: een al te groote mate van algemeene genade leert den goddelooze geen gerechtigheid. Zoo houdt hij toch ruimte over om te leeren: een gepaste dosis van gemeene gratie leert wel gerechtigheid! En zoo draait hij den tekst precies in zijn tegendeel om; laat hij hem precies het tegenovergestelde zeggen van hetgeen hij zegt. Wonderlijke exegese ook, omdat Dr Hepp verklaart: is niet bevorderlijk voor de gerechtigheid. Dit veronderstelt natuurlijk, dat er gerechtigheid is. Als ik zeg, dat iets niet bevorderlijk is voor iemand's gezondheid, dan veronderstel ik, dat die iemand gezondheid bezit; als iets gezegd wordt niet bevorderlijk te zijn voor het Christelijk onderwijs, dan wordt verondersteld, dat er Christelijk onderwijs is; en als Dr Hepp zegt, dat gemeene gratie in een overdosis niet bevorderlijk is voor de gerechtigheid, dan gaat hij van de veronderstelling uit, dat er gerechtigheid is. En dan draagt hij nogmaals zijn eigen ideeën in den tekst in. Want de tekst zegt juist, dat er gansch geen gerechtigheid is bij den goddelooze, en dat deze er ook niet komt, ook al wordt den goddelooze genade getoond.

Een wonderlijke exegese dus.

Niet alleen een „wonderlijke exegese", doch ook een „vreemde dogmatiek" meent Ds Hoeksema hier aan het woord te hooren komen:

Dr Kuyper leerde ons, dat de algemeene genade de zonde stuit, de natuurlijke mensch tot in zijn verstand en wil verbetert, en dat de ongerechtigheid toeneemt,